

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any

Any VII

Barcelona 4 Octubre de 1913

Núm. 309

SUMARI

PERTENECE A LA BIBLIOTECA
DEL
ATENEO BARCELONES

L'Expandidor

(A propòsit del discurs d'en Cambó a Cornudella)

L'Expandidor. - (A propòsit del discurs d'en Cambó a Cornudella), per JOSEP CARNER.

De la Diada Regionalista de Cornudella. - Per la Mancomunitat. - Els partits espanyols davant de la Mancomunitat. - Trascendental discurs del senyor Cambó.

La joventut Esquerrana.

Tres apòlegs -III.-Diàlec del beat i el neguitós, per R. RUCABADO.

Oda a Catalunya, per J. M. LOPEZ-PICÓ.

A la vila de Petra en l'inauguració del monument de Frà Junipero Serra, per MARÍA ANTONIA SALVÀ

Sentiment de patria, IV, per JOSEP LLEONART.

Camí de perfecció, per S. VINARDELL

Una campanya i un incident.

De la premsa

Reportatges literaris, per LOPEZ-PICÓ.

Republicans d'Àfrica. - Contra la llengua catalana.

Parèntesi enigmàtic, per JOSEP MARTÍ I SABAT.

Càtedra de la Llengua Catalana.

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglès.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

No conec lectura més estimulante per un cor verament patriòtic que la d'aquestes jornades vivíssimes d'en Cambó per les santes contrades catalanes.

A Catalunya hi ha encara mil valors a desamortitzar, mil energies ètniques que només parcialment s'aprofiten; la honestat i el treball, admirables tant sovint en les vides individuals, no agoten ni de lluny la virtut de la raça: cal que una forta vibració col·lectiva somogui ciutats senceres, escampalls graciosos de viles i llogarets, perquè, renaixent un sentit de dignitat, refet un ambient d'harmonia, generat un corrent d'ideal inestroncable, sigui la patria glorificada. Perquè no es mai la patria quelcòm de fixat definitivament i per sempre més guanyat, sino quelcòm que els ciutadans generen cada dia amb l'esforç generós de la seua ment i del seu voler, descobrint riquesa de dintre d'ells mateixos, valent-se, naturalment, del estimul històric, i entregant-se, és clar, a una fretura, mai servil sino emuladora, de les perfeccions estranyes.

I cal confessar que d'ençà que el nostre nacionalisme existeix, no s'han produït reintegracions més pures d'extensions terrals al valor col·lectiu catalanesc, que les assolides pel verb i l'imperi d'en Cambó. D'altres fraccions catalanistes poden haver sostingut, en les còmodes columnes dels diaris o en l'oratoria avalotada de les públiques reunions, que afirmaven la única, vera i eficaç doctrina de catalanitat, però el fet és que les construccions d'aquests homes han estat dolorosament parcials i sovint transitories: mai inútils, és cert, —perquè el pronunciar el nom sol de Catalunya és ja quelcòm d'essencialment fecond—però la llur utilitat era tant condicionada que engendrà fins i tot el pessimisme en els mateixos apòstols incomplets. En canvi, la tasca rea-

litzada per en Cambó ha tingut sempre un gran aire de cosa miraculosa, de desvetllament alegre i formidable, d'asabament fàcil i múltiple i per sempre més. Això sol, pels que creiem, amb invencible serenitat, que la impuresa és sempre infeconda, seria sintomàtic de la insuperable catalanitat de la doctrina d'en Cambó. Però aquesta prova, és clar, no la necessitavem pas nosaltres; i avui ens és més grat sentir només una extraordinària joia catalana, sense considerar ventatges de partit, per les noves victòries, no del leader il·lustre de la Lliga, sino del verb essencial de Catalunya que és el seu.

L'ideal de la llibertat catalana imposa una capacitat a tots sos fills, i en Cambó és l'home que més excelsament representa l'extensió d'aquesta capacitat. Tot Catalunya que encara no viu, l'espera: i sembla que els altres homes que hi són anats i hi aniran, moguts i tot de ideals honestos i patriòtics, puguin només tirar a terra un cacic, guanyar un acta, crear un periòdic, fundar allò que pintorescament en diem un grop. Però la vida, això és un altre afer: la vida no vol miques de coses i somnis de projectes, sino un bell organisme sencer, i l'organitzador és aquest gran català al qual sembla que obeeixi la naturalesa real de la patria.

Aquest gran català! Quina cosa hi ha en ell que no sigui substància i conformació catalana? La seua dialèctica saníssima amb tots els caients del seny natural, la seua paraula seca i olcrosa com una terra de llum, la seua forta exigència, la emoció mai prodigada i en tot cas ben cenyida amb una mena de pudor tant d'aquí, l'intuïció penetrantíssima que compendia tota la llampègant sagacitat meridional, i encara el dó extraordinari de la claretat encomanada i persuasiva, el fan una cosa nostra, una cosa

que s'harmonitza amb les nostres serrallades i el nostre mar, amb el posat austere i endreçat de les nostres llars i amb el sò caparrut de la nostra tasca. En la última ramificació de la subconsciència d'aquest home hi ha més catalanitat que en tot un programa d'aspiracions, maldament fos—Deu me perdó!—el de les Bases de Manresa.

Per això la seua força és permanent. No hi fa res que la vil calúnia casolana li posi emboscades, que l'atzar grotesc de la vida política espanyola sospengui sos projectes. Fins no hi faria res ni que ell mateix, en la febre de qui ha vinculat la sang i la vida a un ideal, tin-

gués un instant la desesperança violent que en un esperit generós pot revelar la fondaria insospitada de la fè: la transfusió de la vida pairal a son esperit és tant segura que a l'endemà demati tornaria la gracia catalana a fer tralluent la seva idea i la seva activitat, subtil. I llavors, passada la turbonada, encara més ric d'intuïció i de força, tornaria a fer el que reclamés Catalunya: una gestió de Mancomunitats, una col·laboració governamental, unes negociacions religioses o una reforma militar. I si tant convenia, una estona que li vaigués, faria una Esquerra.

JOSEP CARNER

De la Diada Regionalista de Cornudella

Per la Mancomunitat

Els partits espanyols davant de la Mancomunitat

Trascendental discurs del senyor Cambó

(Al alçar-se i avançar-se a l'escena per a parlar ressonen en tota la sala unànims aplaudiments i visques).

Catalanisme del Priorat

Senyores, senyors, vells, joves i criatures, gent de Cornudella i dels voltants: jo vos saludo a tots, jo saludo a tots els habitants d'aquesta comarca de l'Alt Priorat, comarca que la Naturalesa ha dibuixat de tal manera que s'hi veu de relleu el vostre caràcter, i és per això que, per a que perdéssiu la vostra personalitat caldria que s'enfonzessin aquestes muntanyes o s'enlairaressin aquestes valls. És una comarca, aquesta, que vé caracteritzada per un terror trencat i abrupte i pels esforços admirables de sos fills. Se diu avui, i quasi passa com un axioma, que la configuració d'un país és la que fa el caràcter dels pobles; que segons sigui la terra que s'heu, així és la estructura de la gent que l'habita. I vosaltres, situats al mig de aquesta Naturalesa dura, forta i violenta, n'heu rebut un caràcter sencer, resistent a tota mena d'aclaparaments i contrarietats, com ho heu demostrat amb el poderós esforç que heu dut a terme amb la replantació de la vinya per quasi tot aqueix escabrós país; és el vostre un esforç gegantí, i per ell sol vos heu guanyat l'admiració de tots; i això fa que jo vos consideri com a catalanistes, habitants de l'Alt Priorat, que vos declari correligionaris. Perque al replantar les vostres vinyes, que avui serien un terror erm, heu fet un acte de Catalanisme, perque el Catalanisme no és un partit que tingui per missió escalar el poder, sinó que és un medi d'augmentar les forces de vida, d'engrandir la prosperitat material i moral de Catalunya. I tots els homes que a Catalunya treballen per augmentar la prosperitat moral i material de Catalunya, fan un acte de Catalanisme. També els obrers de les fàbriques fan Catalanisme perque intensifiquen la vida industrial de Catalunya.

Vosaltres, gent de l'Alt Priorat, que sense

el vostre esforç aquest terror fóra un erm amb el gegantí esforç de replantar-lo quasi bé tot de vinya, heu fet més que posar-li un riuet de riquesa: heu engrandit el terror de la nostra patria, heu fet més gran la nostra Catalunya, perque, sense vosaltres, aquest terror hauria deixat d'ésser una comarca catalana per a convertir-se en una estepa, de la qual n'haurien hagut de fugir fins els homes i on ni tan sols hi haurien quedat les llegorbs. (Aplaudiments).

Vosaltres heu sigut bons catalans, heu sigut bons catalanistes, sense que els ideals catalanistes haguessin sigut predicats aquí. És per això que nosaltres avui al parlar vos no vos direm res de nou, res que desconeguéssiu en son esperit, no vos obrirem cap horitzó per vosaltres desconegut. Nostres paraules no seràn més que un himne a l'acte més noble que heu realitzat en vostra vida, una consagració dels sentiments que en la vostra actuació vos han animat.

Solidaritat Catalana.—Salmerón

Havíeu, vosaltres, sentit parlar de Catalanisme en els moments d'aquella conmovió fondíssima de Catalunya amb el moviment de Solidaritat Catalana. No n'havíeu sentit parlar més, perque en aquestes altures no hi arriben els va-i-vens de la política; de les grans tempestats, dels forts cops de mar, de les lluites polítiques que commouen la nostra terra, no hi arriben fins aquí més que'ls esquitxos. El moviment de Solidaritat Catalana és l'únic que retronja per aquestes muntanyes com va ressonar per tota la amplitud de la terra catalana.

Però el moviment de Solidaritat Catalana s'esvaí i després vosaltres ja no heu sentit parlar més de Catalanisme. ¿Sabèu què era aquella Solidaritat Catalana que un dia retronja posant en commoció fins als habitants d'aquestes muntanyes? Doncs, tampoc era res de nou per a vosaltres.

Hi hagué un moment en que, impulsats per un agravi, tots els catalans pensàrem

que teníem coses que no'ns separàvem, que ens agermanàvem, i retronja en els cors de tots els catalans, perque tots teníem agravis comuns que venjar, llibertats comuns que recabar, i per natural impuls s'instituí aquella Solidaritat Catalana. I l'instituírem en un moment sentimental, llençàrem una afirmació de fè que retronja sinistrament en aquell teatre de l'Espanya política, on els ideals no floreixen, on sols mouen les més petites idees i arrenen tota mena de concupiscències.

En aquell renaixement del poble català, no hi foren sols els catalans els que treballaren per Catalunya. Hi hagué també un home il·lustre que no era fill de la nostra terra, que hi cooperà, i an aquest home abnegat, avui, al cap de sis anys, vull tributar-li un homenatge de gratitud que li deurà sempre Catalunya: me refereixo a Salmerón. (Aplaudiments).

Salmerón era un home que no era català, però era un home d'ideals; que havia predicat sos ideals particulars, partidistes, en tota una vida en que podia haver errat, però en la qual no hi havia ni una baixesa, ni una indignitat. Aquest home, hi hagué un moment en que va veure que tots aquells ideals que havia predicat l'havien portat a la formació de partits, i s'adonà de que mai un moviment de partits ha salvat un poble. Dins d'un partit hi ha els homes d'una mateixa manera i no hi ha la varietat d'homes que fan un poble. Se convencé de que, per a que un moviment polític sigui fecund, cal que tingui una varietat grandíssima, que s'emmotlli i s'emmiratlli en aquesta nostra Naturalesa tant variada, tant gran i tant fecunda.

Per aquestes mateixes consideracions, ell desitjava que un moviment sanament popular vingués a regenerar aquesta Espanya que's moria. I al veure el moviment de tot un poble que s'alsava, al veure el moviment de tot Catalunya, aquell grandios moviment de Solidaritat Catalana, ell se va dir: això és lo que jo he desitjat tota la meua vida; aquest és l'ideal que sempre jo he tingut; un poble sencer que s'alci alhora, afermant la seva personalitat, i que recabi sos drets, i que, únicament després de lograda aquesta personalitat i en possessió d'aquests drets, els homes se divideixin en partits dins de la patria i que cadascú lluiti pel triomf dels seus ideals. (Grans aplaudiments).

¿Sabèu, senyors, per què morí Solidaritat Catalana, per què va desfer-se Solidaritat Catalana? Morí perque al constituir-la hi parlà més el cor que'l cap, i el cap i el cor han d'anar sempre junts en igual proporció per a fer una obra sòlida. Eren tants els desitjos que teníem d'anar junts, que no'ns preocupàvem més que d'anar junts, sense fixar perquè hi anàvem; el desig de convivència predominava sobre l'ideal que'ns unia; anàvem junts i cada ú de nosaltres interpretava els capítols matrimonials d'una manera diversa; perque aquests capítols eren d'una vaguetat excessiva. Per això vingué la desfeta de Solidaritat Catalana.

Mancomunitat Catalana

Al desfer-se la Solidaritat als patriotes catalans que estimàvem, per damunt de tot, a Catalunya, se'ns plantejà el problema de si haviem de renunciar a l'acció conjunta dels catalans o fer una obra partidista. En aquell moment de crisi, nosaltres tinguérem el mateix problema que vareu tenir vosaltres quan la fil·loxera vos va matar les vinyes.

de si havíeu de renunciar per a sempre al conreu de la vinya; problema que vosaltres decidíreu amb la determinació de replantar-les amb uns ceps en els quals no hi pogués rès la fil-loxera.

Doncs, nosaltres tinguerem el mateix valor que vosaltres; nosaltres ens convencérem de que calia anar a fer una nova Solidaritat que tampoc pogués agafar la fil-loxera; que arribéssim a la concòrdia i a la unió, buscant-les no en el fet d'anar junts, sino fixant un programa, amb una afirmació conjunta, un programa amb el qual tots hi tinguessin d'estar conformes.

I fou aixís, senyors, com se elaborà el projecte de Mancomunitat Catalana. Al fer les bases de la Mancomunitat Catalana, no ens preocupàrem de fer una aliança de partits, ni unes bases de partits, sino ajuntar-nos tots els partits catalans per a definir i concretar aquella que era la primera reforma que desitjàvem per a conseguir la prosperitat i la grandesa de Catalunya.

Hi havia molts punts que podíem escullir per arribar a una conjunció d'acció entre els catalans, perque n'hi hà molts que'ns lliguen i agermanen. Podíem triar la vindicació de la llengua catalana, l'amor a la nostra llengua, que és un dels punts de reivindicació que més uneix i agermana a tots els catalans; i malgrat això, deixàrem de fer cap afirmació referent a l'idioma, perque l'idioma català, la llengua catalana, està definitivament salvada a Catalunya, no havem de preocupar-nos-en perque la llengua catalana, com a cosa natural, se venja de les infidelitats que se li fan.

Si el pagès no treballa un arbre com sa naturalesa exigeix, l'arbre's venja del pagès no donant-li fruit. La llengua catalana's venja dels catalans que la traicionen, condemnant los a la impotència. Hi han, per desgracia, moltes families que malmenen als seus fills educant los en el conreu d'una llengua que no és la propia, i jo demano als barcelonins que m'escolten que'm diguin si hi hà, si hi ha hagut gaires catalans, educats en el menyspreu de la seva llengua, que ocupi un lloc eminent en cap ram del saber humà; si hi hà cap gran advocat, cap gran industrial, cap gran polític que essent català hagi tingut una educació a la castellana.

I aquesta ha sigut una de les causes de que en la renovació constant que està sufrint la vida de la nostra ciutat de Barcelona no s'hi hagi format una aristocracia.

Allí ens coneixem tots, i ¿quins són els que s'imposen? No són pas els barcelonins. Són gent de l'Empordà, del Priorat, de la Segarra, gent de totes les comarques de Catalunya que han tingut des de petits una educació exclusivament catalana. Nostres pares ens han donat el caràcter, la virilitat, i per això ens hem imposat. (Grans aplaudiments).

Com els pagesos conreen els arbres per a que donguin fruit, els pares i mares que estimen a llurs fills comprendran que, per a que aquests siguin forts en la lluita per la vida, cal que des de l'infancia no se'ls violenti el caràcter ni l'intel·ligència; no se li prengui a l'infant la llengua propia, que és pendre-li'l caràcter, més necessari que'ls interessos que'ls poden haver llegat els seus pares. (Molt bé, molt bé; aplaudiments).

Per a l'unió dels catalans cercàvem una altra base, que és l'afirmació de la mateixa Catalunya. Catalunya és un nom i és una llengua; és un dret i és una historia. Però

Catalunya, en la constitució política i administrativa d'Espanya, no és una unitat; i al formular aquest nou programa de conjunció, que tots els partits catalans senten com a base purament primordial, assentaven la grandesa futura de Catalunya en el fet de la unitat de la patria catalana, dins d'Espanya.

Jo crec que han d'existir les provincies, però també crec que hi hà d'haver organismes que representin les comarques més vives, més ben delimitades que les provincies. Però aixís com hi hà d'haver comarques i provincies, perque les necessitats administratives ho exigeixen, hi hà d'haver també òrguens administratius a l'ascendir en el concepte d'organització social, òrguens que encloguin el concepte del reconeixement de la patria, de la nacionalitat; hi hà d'haver un organisme que enclogui i coordini els esforços sencers de tota la nostra patria catalana.

I això és lo que demanem amb la Mancomunitat, i això és com justament deia la amich Albafull, lo que un polític de Madrid no ha volgut reconèixer, ni entendre, al dir que era aspiració nascuda a Barcelona. Però jo diré una cosa: de tots els que inspirarem el projecte de Mancomunitat Catalana, probablement no n'hi havia tres que fossin fills de Barcelona, i en tots hi havia la representació integral de Catalunya.

Amb la Mancomunitat, si an algú's perjudica, en apariència, és a Barcelona, si bé indirectament en reb un benefici, i qui en surt beneficiat, directa e indirectament, són els pobles de totes les comarques catalanes.

Vos ho explicaré amb un exemple:

En aquesta comarca de l'Alt Priorat la Naturalesa hi hà posat grans serralades de muntanyes que són un poderós obstacle per a la comunicació amb els demés pobles de la provincia de Tarragona, i abans de construir-s'hi la carretera, els obstacles eren de major consideració. Imagineu-vos que, entre'ls 7 ó 8 pobles de l'Alt Priorat, n'hi hagués ún on haguessin anat a viure tots els propietaris d'aquesta comarca, i que en els demés pobles no hi haguessin quedat més que'ls masovers, és a dir, els que no són rics. Aquell poble on viurien els propietaris seria molt ric, i això faria que'l pagament de tributs fos cosa senzilla, mentres que en els altres pobles, on sols hi viurien els pobres, la cosa seria d'una dificultat enorme. En aquell poble dels rics, hi hauria tota mena de comoditats en la vida social, tota mena d'ensenyances, tota mena d'elements de civilització; i en els altres pobles, en els dels masovers, en els dels pobres, no hi hauria més que miseria.

Imagineu-vos, doncs, que hi hagués aquí

qui proposés que tots aquests 7 ó 8 pobles de l'Alt Priorat, rics i pobres, barregessin llurs interessos, formessin una caixa comunal, i que els diners de tots, entre tots se repartissin. ¿Qui'n beneficiaria? Els que més directament en beneficiarien serien aquells pobles que amb la seva miseria no havien pogut ni atendre les càrregues públiques dels respectius municipis.

Però aquest acte de generositat del poble ric li hauria també sigut profitós an ell. Imagineu-vos que aquest poble ric estés situat al bell mig del Priorat. Doncs li interessaria que en la comarca hi hagués bones vies de comunicació per a que els seus productes agrícols poguessin anar als mercats mundials amb facilitat, que'l comerç prosperés, que s'hi establissin indústries agrícoles; li interessaria que els demés pobles se enriquíssin també per a que llurs vinyes se avaloressin més, que's conreuessin segons els darrers avenços de l'agricultura, que produíssin més; perque aixís la riquesa hi afluiria per tots indrets i qui seria beneficiat serien ells principalment.

Barcelona i els pobles Unitat de Catalunya

Doncs, això mateix és lo que passarà amb la Mancomunitat. Entre Barcelona i els restants pobles de Catalunya és impossible que hi hagi rès en contraposició, perque Barcelona no és més que la suma de Catalunya; un any en que no culliu avellanes, Barcelona se'n sent dels vostres dolors; totes les desgracies de la terra catalana repercuteixen a les butxaques dels comerciants barcelonins; quan a Catalunya hi hà bones cullites, més vénen els industrials i comerciants de Barcelona. Entre Barcelona i Catalunya hi hà una perfecta comunió d'interessos, perque en les lleis de la naturalesa rès se pot tòrcer ni violar.

Venim, doncs, a demanar que aquesta unitat catalana que tenim en l'ordre econòmic la tinguem en l'ordre polític i en l'administratiu, i aixís poder-vos tornar amb es creix tots els beneficis que de vosaltres rebem. (Grans aplaudiments).

Madrid i Espanya

Si Madrid, respecte d'Espanya, se trobés en la situació de Barcelona respecte de Catalunya, tingueu la seguretat de que no existirien molts dels problemes polítics que estan plantejats en nostre poble; se'n plantejarien d'altres, però no alguns de gravíssims que ara tenim plantejats.

Si Madrid fos la capital efectiva d'Espanya, si a Madrid al afuir hi tota la riquesa espanyola en tornés a sortir escampada, purificada, intensificada a tots els altres in-

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i benes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques: —

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3

Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems: —

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●

— Enviem catàlegs a Farmàcies i Droguerías —

drets d'Espanya. no hi hauria aquests prob'emes originats per la miseria que tenim a Espanya.

¿Sabeu que cap dels productes del Priorat hagi anat a Madrid? ¿Sabeu si les c'mpres que heuen de fer per a sulfatar les vostres vinyes les feu a Madrid? N'ó, perque entre Madrid i Espanya no hi ha cap corrent comercial; Madrid creix i prospera quan més s'enfonza Espanya; Madrid seria, Madrid podria ésser un herm al mig d'una Espanya rica perque no hi ha cap relació ni comunitat d'interessos entre una i altra.

L'Estat espanyol i la Mancomunitat

Amb la Mancomunitat, ja vos ho deia abans, venim a marcar una direcció absolutament oposada a la que han tingut totes les idees polítiques que han agitat la vida pública espanyola.

Fins ara a Espanya s'havia partit del principi de que l'Estat ho era tot, era l'empresari de tot'Espanya, el propietari de totes les Espanyes. L'Estat recaudava tots els impostos, recullia tota la vida nacional era qui feia tots els favors; però com que l'Estat s'encarna en els homes, i com que'ls homes són pecadors i flexibles, dins de la nostra vida pública espanyola, tot el concepte nacional s'ha circumscrit en apoderar-se del Govern, per a governar en profit dels partits que usufructuen el poder, i per part dels ciutadans en fer tota mena de humiliacions, de claudicacions i baixeses per a obtenir de l'Estat i dels homes que'l representen una consideració, una misericòrdia, un present que els donés com a caritat lo que tenen dret a obtenir. (Aplaudiments).

Les Mancomunitats són tot lo contrari: que cada regió sigui mestressa de sí mateixa, i que ella mateixa es faci la felicitat o la desgràcia. ¿Que hi ha una regió més treballadora? Que trobi en el seu esforç una recompensa en la major riquesa que atresori, en les majors ventatges que la civilització li proporcioni amb la profusió de serveis públics.

¿Que hi ha una regió que no vol treballar? Que trobi en l'abandó d'aquests serveis públics un càstic i un estigma.

Es norma de to'es les lleis civils i de totes les religions el premi i el càstic: l'estímul i el premi a les obres bones i el càstic a les obres dolentes.

En un país centralitzat com Espanya tot succeeix al revés. Els pobles que's cuiden de treballar, aquests són els que tributen a l'Estat amb el producte de sa riquesa; no dreixen les files de l'exèrcit amb els seus fills; aquests són els qui no influeixen en els destins de l'Estat, són com si diguessim, els castigats.

Catalunya exemple de civisme

Les Mancomunitats, senyors, no sols servirien per a que a Catalunya tinguessim la instrucció pública al grau que's mereix per lo que paguem, tinguessim les carreteres i ferrocarrils i tots els serveis públics que determinen i fixen el grau de progrés i civilització dels pobles, sinó que Catalunya amb la Mancomunitat posaria càtedra de civisme en tota Espanya. El dia que la Mancomunitat fos establerta a Catalunya seria un estímul per a que s'an'és n instituint Mancomunitats en totes les demés regions d'Espanya. Catalunya salvaria a Espanya, perque contrariament a tots els antics partits

polítics, el catalanista seria un partit que predicaria amb l'exemple, i s'ha vist sempre que un exemple val més que totes les paraules. Amb el sistema regionalista se salvarà i regenerarà i engrandirà Espanya.

El regionalisme i l'agricultura

Però, senyors, si això que nosaltres afirmem que passa en lo polític és lo que està passant en l'agricultura! El regisme centralista en la política és el regisme dels latifundis en les propietats rústiques. Un amo que és propietari d'immensos territoris, té molts masovers però pobres, car no tenen interès en conreuar-lo degudament. Tenen afany de treballar, sabent que dels fruits que produeixi el terreny ne tindran una part ells. No troben gust en el treball quan només cobren un jornal miserable tant si hi ha bona cullita, com dolenta; tant si el seu treball és profitós, com si és estèril. I veiem com aquests propietaris de mitja Espanya, de províncies senceres, se van arruinant; com d'aquestes comarques, propietat d'un sol amo, tota la gent n'emigra i emprèn el camí d'Amèrica.

Aquí a Catalunya, amb un terror més abrupte, tota ella està transformada en un jardí, perque l'organització de la propietat catalana associa l'aparcer a l'amo. El contracte «d'aparceria» o de «rabassa morta» els converteix en amos i fa que estiguin interessats en que la terra sigui ben conreuada i produeixi fruits en abundor, perque saben que d'ells els en pertoca una part.

I aquest exemple que ofereix l'organització de la nostra classe agrícola, es l'exemple que nosaltres volem practicar dins de la política espanyola. Que siguin aparcers de l'Estat totes les regions; que en la recaudació de la contribució territorial hi tinguessin una part, i amb la part d'aquesta cullida se quedés a casa nostra i la convertíssim en millores, s'emplearien en obres i en progressos fets per nosaltres mateixos.

Tindríem que'l pagament dels tributs no seria tant dolorós com ara, perque al costat del pagament hi tindríem el premi d'una millora pública de la qual en participaríem. (Gran atenció).

I ara, al pagar, no veiem la manera com s'esmercen els nostres diners, no veiem la mà que'ns els torni en obres i millores.

La Mancomunitat i els polítics

El projecte de Mancomunitats, com vos deia fa un moment, ha sigut apoiat per tots els partits polítics d'Espanya, però amb les Mancomunitats, senyors, està passant una cosa que ja quasi arriba a ésser intolerable, i que als catalans se'ns acosta el moment de pendre una actitud extrema i decisiva. Jo admeto la lluita lleial dels ideals, però mai la guerra deslleial que'ns hi fan; jo admeto que'ns combatin el nostre projecte, però vull

que'l combatin honradament, que l'oposició sigui noble; que si se'ns odia el seu odi neixi d'un convenciment. Lo intolerable, senyors, és que sense un convenciment, sense un ideal contrari, per miseries de balanços polítics, s'estigui jugant com se juga amb Catalunya (Grandiosa ovació, visques a la Mancomunitat).

Aquí s'ha parlat malament den Montero Ríos, i jo vos dic que en Montero Ríos és un dels pocs polítics d'Espanya que, davant de les Mancomunitats, guarda una actitud clara i definida; ha de respectar-se aquesta actitud, que tant pot ésser filla d'una ignorància, com d'un errat convenciment. Ell sempre ha sigut i s'ha declarat enemic de la Mancomunitat. Jo no sé com calificar la conducta que en aquest assumpte estan seguint els altres homes polítics.

Quasi tots els polítics espanyols les han votades un dia o altre les Mancomunitats. Recordeu els vots dels conservadors en les Corts darreres. Recordeu els vots de molts lliberals que ara les entrebanquen.

Això és mil vegades més greu que lo que fa en Montero Ríos, perque l'actitut dels conservadors no naix d'un convenciment, sinó que obeeix a una conveniència, i no hi ha a Espanya cap home, encara que sigui dels més eminents, que tingui dret a sacrificar a una conveniència seva o del seu partit els interessos suprems de Catalunya. (Grandiosa ovació).

D'aquí a una setmana s'obrirà el Parlament. Tenim la promesa, i jo la tinc personalment, d'una manera categòrica, dels propis llavis del president del Consell de ministres, de que al primer dia que s'obrin les Corts se posarà a votació el projecte de Mancomunitats. Aquell serà el moment decisiu, el moment en que's jugarà la sort d'aquesta reforma, en que tots els partits polítics espanyols definiran d'una vegada la seva actitud davant d'aquesta aspiració de tota la regió catalana. Sabrem quins són els que, respetuosos, s'inclinen davant la voluntat sobirana del poble; sabrem quins són els que, per conveniència de partit, consideren que's pot menyspreuar i burlar la voluntat de Catalunya. (Gran atenció).

Jo crec que abans de que aquest dia arribi, cal que Catalunya, d'una manera seriosa i molt solemnia, que no's pugui atribuir a amenaça, però que demostrí una grandíssima fermesa de sentiments, ratifiqui la seva adhesió al projecte de Mancomunitats.

Tenim notícia de que d'aquí a pocs dies els presidents de les quatre Diputacions catalanes organitzaran un acte en el que totes les forces representatives de Catalunya estaran unides i agermanades, i demanaran les adhesions de tots els Ajuntaments de Catalunya.

Creo que no haig pas de fer cap indicació a l'Ajuntament de Cornudella per a que en aquest acte no hi falti el seu concurs. Sé, molt bé, que seria ofendre'l i que solament

Sastreria : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVETATS ::

d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

ara haig d'estimar-li el seu zel patriòtic que prou ha mostrat en tots els moments.

Jo confio que quan sigui l'hora arribada no hi haurà, a Catalunya, més que una veu unànim a favor de la Mancomunitat.

I allavors els parlamentaris catalans aniran a Madrid amb una força poderosíssima, perquè portaran amb ells la voluntat de tots els catalans, perquè les Corts sabran que per nostra boca hi parlarà, per manifestació molt recenta, tota Catalunya.

Jo crec que's lograrà la victòria. La Mancomunitat serà nostra. Jo crec que tenim aprop el dia en que'ls catalans tots acoblats, tots junts, treballarem per casa nostra. Dividits en lo que'ns separi, però col·laborant tots al engrandiment de la nostra terra, prepararem la Catalunya rica i plena de la

cançó, i prepararem l'escola en la qual hi aprenguin aquestes pobres regions d'Espanya que jo crec que no parlen perquè hi ha qui els usurpa la veu, i aquesta veu usurpada té sons de maledicció contra nosaltres, però que quan elles puguin parlar, que serà quan callin els que avui ostenten una representació que han usurpat serà per a donar les gràcies a Catalunya que haurà atut l'enemic comú de tots els espanyols, marcant el camí que han de seguir tots els pobles d'Espanya des de el Mediterrani a l'Atlàntic, des del Pirineu a Gibraltar.

(Grandiosos aplaudiments i una entusiasta ovació que dura llarga estona. Un gran aplec de personalitats a l'entorn del senyor Cambó li dona efusives enhorabones i afectuoses estretes de mà).

una distinció: els joves «aixerits» («vivos» en castellà) s'han fet reformistes o han iniciat aproximacions amb els lerrouxistes: i els joves puritans han pres orientacions vers la Unió Catalanista i el Socialisme.

No vol dir això que no romangui una certa massa, encara interessant numèricament, en el partit esquerrà, el de les tristes Assamblees. Però un seny exquisit es necessari perquè aquesta massa no s'esvaeixi també, derivant principalment cap al pessimisme i l'inacció. Per això, l'únic recurs — és dolorós potser per l'amor propi esquerrà, però no hi ha més manera — és pendre exemple de la Lliga Regionalista i preocuparse fonament d'estatuir les bases de la cultura catalana; d'exercir, gairebé subrepticiament, funcions directores del còs social. Això, és clar que no més és possible amb un lleal sentit de col·laboració i regoneixent, sinò teòricament en les línies de conducta, la categoria del ideal nacional com ben superior a la de la forma de govern.

Aquest sistema, además del seu valor polític, és l'únic que permetria en l'esquerra l'estatge d'elements joves de positiu valor intel·lectual. Car l'aspiració mundial de les joventuts contemporànies és la cultura; i una ànima generosa que senti dins ella la sava ascendent dels vells dalers no pot romandre en un partit democràtic que avui és gairebé tant analfabet en sa actuació com el lerrouxista. Que no s'oblidi aquesta necessitat imperiosa, aquesta benaurada necessitat imperiosa del temps.

Un sol home dintre l'esquerra catalana podria avui representar aquest sentit amb la doble força de l'exemple i d'una autoritat històrica. Aquest home és En Pere Corominas. No és que En Corominas sigui un valor polític complet ni que la seva preponderància hagués de romandre consolidada definitivament, no; però amb una mica d'esforç ell podria ésser el capitost del moment i fer un bé extraordinari a Catalunya. Arriscaria molt; arriscaria la impopularitat. Però podria assolir un bé immens: la normalització de la política catalana, la llibertat patriòtica que s'assoleix per l'extensió d'un nivell mínim de delicada consciència. I sembla que l'imperatiu nacional hagi de dominar tot dubte.

La joventut Esquerrana

II i darrer

Hi ha partits polítics que els escau arribar al detall concretíssim dels seus programes, al minuciós articulat de llurs desigs; el perill d'aquests partits és l'esquifiment dels horitzons, la menysvaloració de l'ideal, la pèrdua de la generositat renovelladora. N'hi ha d'altres en canvi que per estona no poden donar perfectes precisions a llur ideal, essent-los abans que tot necessari crear un estat febrós i ardit amb l'obsessió de l'idea nova, per graduar-ne acabat les manifestacions d'imperi. I el dany, el perill que sovint amenaça aquests partits és la incoherència, la indisciplina, el desordre.

Per natura, el catalanisme pertany a aquesta segona mena de partits; és dels que creen grans commocions en els cosos socials obeïnt a una vidència segura però inconcreta. El polític, doncs, hi té d'atendre a que la exageració de son principi, fins i tot dintre la més excelsa bona fè, no acabi en la més dolorosa esterilitat. La Lliga Regionalista, entitat magistral, i única que sigui autènticament política dins l'aspiració catalana, ha arribat a un admirable equilibri, compensant el sentit que podem dir-ne d'espiritual revolta, amb l'afirmació positivíssima de les creacions de cultura. La situació crònicament deplorable dels serveis de l'Estat espanyol ha permès als homes il·lustres de la Lliga Regionalista, al ensems que reivindicaven la categoria i prerrogatives nacionals a Ca-

talunya, crear-hi amb relativa facilitat belles institucions, en la fundació, organització i exemple de les quals, además, s'ha acreditat una capacitat de govern per Catalunya que no estava de més, que vingués a completar la seua voluntat. L'efecte d'això ha estat l'admirable educació política de la host de la Lliga, i la seua immediata, si convé, capacitat de poder.

L'Esquerra ha procedit contràriament. Al principi de revolta que entranya el Catalanisme hi ha afegit al principi de l'arcaica revolta republicana, i això diem no en el sentit de creure caducada aquesta forma de govern, sinò perquè el republicanisme dels nostres germans nacionalistes és realment d'una modalitat arqueològica. Un jove esquerrà avui té d'ésser revolucionariament ambidextre; de l'una banda conspira amb el Dr. Martí i Julià i de l'altra banda amb en Ruderic Soriano; no li resta cap mà vagativa per fer un altra cosa qualsevol. Això, a la llarga és fatigant i la vida de tabalot, en el fons, és ombrívola. L'esperit humà viu de l'afirmació i de la força creadora, i si se'l nodreix d'inanitat, acaba per canviar de dispesa. L'història de la joventut esquerrana, veuselaquí: A un període sentimental i cridaner, succeï un període d'exacerbació, fins a la ronquera, l'atac personal violentíssim i la calúnnia, totes les desesperacions de la veu i de l'esperit. En acabat, un gris ap'ament ha succeït a totes aquestes tarambanades, i s'ha començat d'operar

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunchs

Tres apòlegs

III.-Diàleg del beat i el neguitós

Pere Coromínas

El beat.—Com és bella la munió dels homes movent-se sota la munió de les estrelles! Quiscún du al dins el sagrat delit de viure, i tots roden i s'afanyen, per la divinal empena.

El neguitós.—Com és gran la miseria meua! Voldria que tots els homes em tinguessin per amic i totes les estrelles per germà. I heus aquí que jo soc mut i orb i balb i sord davant les generacions humanes; llord, dens, opac i gràvit sota les llusisors divines.

El beat.—De què't serveixen les ales del esperit, tú que enteles de bafs de tristícia la serena matinal i la solemnia postal? Llença afora les vils engunies i esplaia't en el somriure meravellós dels cels i la terra.

El neguitós.—Ai que no tinc prou llabris per xuclar tota la bellesa del matí! Ai que no tinc prou plors per plorar la dolça amargor de la postal! Ai que no tinc prou ulls per penjar al cel! Ai que no tinc prou braços per abraçar la terra! Ai que tot això passa i s'esfuma per mí! Ai que fuig el moment i joestic lligat i trabat amb les cadenes pesantes del Temps i del Espai!

El beat.—No comprenc les teves tortures. Oblida't de tú mateix i anéga't en la gran harmonia.—O bé el teu neguit és una fletomía, home soberb. Vols acàs poder capgirar a ton albir l'ordre de les coses i fer-te senyor i dominador de les esferes?

El neguitós.—No vull sinó ferme senyor i dominador de mí mateix. Jo em persegueixo a mí i m'escapo sempre. Jugo a fét dins la meua ànima i no em trobo en lloc. Com més endinzo, més avencs, i més pregons. Sento crits allà al fons insondable. D'aquests crits que sento, quín soc jo?

El beat.—A fora deliris. Vols trobar-te

a tu mateix? Mira les cares rosades esperant les teves besades. Tú i ningú més les besarà, quan els llavis hi posaràs.

El neguitós.—Cada cara em convida a besar-la i jo em sento en deute amb totes les cares. Cada flor em convida a olorar-la, i jo em sento en deute amb totes les flors. Cada home em convida a fer li bé, i jo em sento en deute amb tots els homes. I de cares no besades, flors no olorades, homes no afavorits es forma el collar de mes tortures. Em dono tot i soc insolvent.

El beat.—Ets un covard que plora la seva covardia en lloc de llençar-se franc i valent a la vida. O ets un temerari que voldries l'omnipotència i oblides la limitada condició dels homes.

El neguitós.—Si, la meua condició és limitada, però és que la meua consciència no en té de límits!—Ara has fet bé—em diu,—però podies fer millor. Estàs fent argent: perquè no fas or?—Estàs fent or: perquè no fas topacis i diamants?—Estàs fent topacis i diamants: perquè no fas aire i llum del cel?—I jo no em perdono el no fer aire i llum del cel quan faig topacis i diamants.—En canvi trobo als violents i als fornicaris mil disculpes. Sols jo, quan aixafa mon peu una formiga, hi poso tota la malícia del infern.

El beat.—Però si tú dones als homes ja argent, or, topacis, diamants, quí et demana que els donguis llum i aire del cel? Es vanà la teua ambició.

El neguitós.—Ço qui es và és la teua confiança. Jo voldria ser altiu perquè m'estimessin els altius, i humil perquè m'estimessin els humils, i savi perquè m'estimessin els savis, i senzill perquè m'estimessin els senzills, i ric perquè m'estimessin els rics, i pobre perquè m'estimessin els pobres, i gai perquè m'estimessin els gais, i sever perquè m'es-

timessin els severs, i jo voldria ser beat com tú, car tú ets bò, i jo t'estimo, i per culpa de mon neguit sens remei tú em desprecies; i vet'aquí que ja al primer pas es trenca la meua participació al amor dels homes. Car jo estimo l'aplom dels altius i la humilitat dels humils, i la saviesa dels savis, i la senzillesa dels senzills, i la riquesa dels rics, i la pobresa dels pobres, i la alegria dels gais, i la serietat dels severs, perquè son bons els altius i els humils i els savis i els senzills i els rics i els pobres i els gais i els severs. I jo, ai dolor, no puc ser tan altiu que em confongui amb els altius, ni tan humil que em confongui amb els humils, ni tan savi que em confongui amb els savis. I per tant, sempre i en tot moment seré deutor davant dels altius i davant dels humils, davant dels savis i davant dels rics i davant dels pobres. Perquè jo que els comprenc a tots, sols tinc un còs que no pot blincar-se en darrera amb aplom i alhora blincar-se endavant amb humilitat, i un rostre que no pot alhora estar gai per amor dels gais i sever per amor dels severs.

El beat.—Ara entenc que en efecte ets un poltró somicant ta feblesa. En lloc de voler igualar els altres homes, perquè no et daleixes per superar-los, i fer-te estimar com a senyor en contes de com a germà?

El neguitós.—Ser Héroe! vet'aquí la meua més crudel passió. Car no hi há en mí, moment ni pensament, ni acte, ni paraula del que no se'm representi al instant la superació possible. No hi há al món cosa ni coseta que no valgui la pena de morir per ella. Jo em debato dins la tragedia terrible de la constant petició d'heroicitat i em recargolo del remordiment de no saber fer heroics tots els minuts i segons, tots els respirs i batecs de la meua vida.

El beat.—Aquesta vida és parella a un damnació. Ara si que veig que ets una ànima en pena.

El neguitós.—Un'ànima, un'ànima... Sé jo quantes en tinc, d'ànimes?

R. RUCABADO

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega	Ptes. 35
Tela	» 45

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Rústega	Ptes. 45
Tela	» 55

Oda a Catalunya

—Vui saludar-te, terra magnífica,
qui precavuda la gracia pròdiga
amb un esquerp cinyell de vinyes
guardes i de suaus oliveres.

A tots indrets, l'estrofa càlida,
vessa vibranta de gestes èpiques,
aurea terra dels poetes
qui proclamen ton nom de regina.

La realesa, d'antigues gèneres
t'és pervinguda; mes, tu, anònima
veu col·lectiva prefereixes
que sedenta d'amor et diu: Mare!

Mare nutricia, la gracia ubèrrima
mostres dels flancs, com les canèfores
amb que'ls paners dels sacrificis
els antics oferien a Ceres.

Tu ens has donada l'ofrena múltiple
de les joïoses anyades fèrvides
de les fillades incontables,
dels delits que tos límits aixamplen.

Veus com s'enlaira la jovenívola
host remorosa? Tal la mirífica
força del jorn empeny l'Aurora
quan la llum sos corcers esbarrien.

La calma, dolça mare nutricia,
amb que'ls esguardes serena i àvida,
en el repós te fa mestressa
de la llei de sos passos alada.

Seny i mesura, tu dictes pròdiga
contra la fàcil abundor bàrbara,

terra cenyida i regalada
que ets aixuta i ensems ets fruitosa.

Vui saludar-te, terra magnànima,
ara que als dintres sento la pròspera
sava immortal dels fills que alletes
tot mirant-los no mès com treballen.

Dura és la tasca que fan tos heroes;
—tu també ets dura, terra sens màcula—
canten i juguen quan treballen
i ton nom és el cant que'ls governa.

Sens? Jo diria que tota trèmola,
creixes amb forta creixença màxima,
presa de nova vigoría
i esbeltesa gentil de donzella.

Jo't presenteixo, mare agilíssima,
com una verge prompte a la rítmica
sol·licitut breu de la dança
ensajant contrapunts joganera.

Núa et contemplo dintre la túnica
blava-onejanta del cel;—caricía
que cada pas novell renova
i reprèn més folgada i més tendre.

Dança!, que't volta, mare nutricia,
la munió dels fills a miriades,
i amen la dança que'ls ensenyes
i el fadié que'ls pervé de la dança.

I si la set els prèn, com un àmfora
tu, la mar teva decanta i dona'ls'hi
l'aigua divina guaridora
de la set, com ton nom Catalunya!

J. M. LOPEZ-PICO

A la vila de Petra en l'inauguració del monument de Frà Junípero Serra (*)

O Petra, vila feïnera
que, an el sol i l'aire fresc,
sembreres, segles enrera
el teu blat de Sant Francesc, (**)

Quant la méssa fou granada
—oh quína maina de blat!
La llevor d'aquí emportada
dins el nou món ha espigat.

Allà lluny ton fill partia
d'amor santa el cor encès,
—Ja mai mes hi tornaria
al bell redòs de son breç!

Dins son cor cremà la febre
d'un fecond apostolat,
i al voltant de ton Ginebre
hi floría una ciutat.

Tu en servares la memoria,
vila-mare, amb cor fidel,
i avui l'arbre de ta gloria
es tant alt, qu'arriba al cel.

Damunt l'era hi has vist retre
aquell blat qui fa bon pa,
vila feïnera de Petra
qui te mous, conrant el pla!

Canta, doncs, amb alegria
que el teu fill, ara exultat,
ja t'esguarda nit i dia
coronat de santetat.

I sa imatge, o vila-mare,
beneïnt tos vells terrers,
somriurà, voltant-se encara
d'un encens de formiguers.

MARÍA ANTONIA SALVÁ

(*) Heròic missioner franciscà natural de Petra i fundador de la Ciutat de San Francisco de California.

(**) Els pagesos de Mallorca tenen gran fe amb el blat de San Francesc o sia el blat sembrat dins la setmana en que s'escau la festa del sant d'Assís.—Sant Francesc es també invocat de les gents camperoles perque «ens don el pa de cada dia».

Sentiment de pàtria

IV

(Acabament)

Els tres atributs en què descansa el meu sentiment de pàtria: la seva forma natural, la seva expressió humana, el seu esperit, tendeixen a resoldre's a dins meu en una fusió naturalíssima, com veiem l'horitzó fondre's amb el tombant de la muntanya.

Entro al monestir i ell remou i enfebreix en mí l'amor de la terra-mare; la vista d'una encontrada nostra m'és una representació on el meu esperit hi troba un descans talment rel·ligiós; i un pensament, si és plè del seny català, em sospèn delitósament entre el cel físic que toca a les nostres roques i l'altre inexcrutable d'on ens vé tota llum. I sempre en la una cosa hi trobo una mística reproducció de l'altra. El millor que cab en mí m'esdevé pàtria i m'esdevé a l'hora emoció rel·ligiosa. En una hora de pau familiar m'hi sento com-mòs idènticament com en la pau del temple; en un llibre o un discurs de seny català hi gaudeixo de la claror i l'enlairament dels cims nadius gairebé físicament, però oblidat del meu còs, perquè altrament davant de la natura les sensacions físiques m'esdevenen un goig de l'esperit. Succeeix en mí que els tres atributs en que la pàtria se'm fa sensible: la configuració de la nostra terra, la nostra llegua, el seny català, se'm tornen els tres elements d'una harmonia que m'encamina a la suprema unitat que està en Deu.

Però, veús-aquí que, parant-me en els meus articles, m'adono de que el sentiment que tinc de la pàtria resta en una passivitat contemplativa i desitjosa, i a no ser per la amorosa activitat interna, inactiu.

I a la pàtria li cal acció externa i compenetració d'homens, a fi de mantenir o restablir certes condicions de la seva perennitat i originària puresa i fer-ne un estat en el sentit més positiu d'aquesta paraula i alhora el més transcendent.

Per això, per més que jo, com ja he explicat, no sé trobar en el còs múltiple dels homes catalans una incorporació expressiva de la pàtria, com la hi trobo en la configuració de la terra catalana, dec reconèixer que l'home actiu amb ells i per ells, el que's nega i sofreix i s'exulta al compàs de la col·lectivitat, estima més fortment la pàtria que no pas jo que hi cerco la pau del meu esperit, que hi daleixo perfeccions, sense ésser prou per a guanyar per la meua germandat la

pau que'm delita, ni realitzar-los aquells desitjos.

L'home guidor que activament vagi a la conservació o al restabliment, en forma d'un estat positiu, dels atributs de la pàtria originària i perennal, l'home guidor que entremig i tot de les hores tórboles de la multitud activa deixi apagar menys el raig de resplendor de seny català amb que la mare-terra li senyalava el front al darrer tombant, quan ell baixava dels llocs naturals incommovibles cap al renou de les ciutats, aquest fidel al seny català farà enveja al meu esperit passiu, i d'ell tindrà d'esperar el restabliment en estat de la expressió humana de pàtria que el meu bon instint desitja i no és capaç de realitzar.

I, no caldrà esposar-ne la raó, car en prous moments d'aquests quatre articles s'hi conté pantejant, el meu bon instint em porta a creure que la política catalanista no assolirà una amorosa plenitud fins que siga possible que s'encarni en un partit únic, perquè ara, al veure el catalanisme dividit, fa l'efecte que de cada una de les divisions en queda excluit un bocí de l'amor que cab en l'altra, i aixís ni en l'un ni en l'altre partit hi cab un amor total a la germandat dels catalans i els seus afanys. En el sol fet d'existir dues fraccions catalanistes,

mentres fracció vulga dir combat, hi veig una mena d'entristidora lligitimació de certes lluites d'estaments preconcebudes, que fugen del meu concepte de la pàtria, hi veig per sobre l'amor a una tradició catalana, una qüestió de sistemes on la pàtria matinal incommovible hi queda molt ennuvolada. El nostre llinatge senzill i familiar en mig de la realesa, fill del dret i el seny, rel·ligiós en tot on es posa, al qui tota grandesa és familiar, hauria de poder fondre aquests dos partits en l'estol únic de la pàtria perennal desitjosa de reflorir en germanor.

Però, l'home està voltat de limitacions, i així com jo no podria estimar millor la pàtria, potser tampoc en ells hi cab estimar-la millor. Potser ens cal esperar en els dolors de la desunió l'adveniment de la germandat escaienta an aquesta terra-mare incommovible, de llibertat sota la pau de Deu, que jo veig incorporada en la configuració de Catalunya. Potser no tindrém d'esperar massa, car la història del catalanisme ha sigut la de les ràpides evolucions. Potser serà al capdevall d'un dolor més fort encara que els d'avans o al capdevall d'una victòria, que no es podrà aguantar més l'impuls de la abraçada. A la fi, el renàixer seguidament d'entremig de qualsevol dolor o mort vé essent una llei de la acció catalana.

JOSEP LLEONART

Camí de perfecció

(Acabament)

I pensem amb aquell altre del rostre impassible—oh com us recordo a tots!—que quan al contacte de ses mans prenien forma els plats i les olles i aquella guardiola que m'havia feta per a mí expressament—que jo mostrava plé de joia als petits amics—li brillaven els ulls i ell es creia—i jo me l'imaginava talment—un ésser totpoderós qui acomplís un treball creador semblant—¡Senyor, perdoneu-me!—al del primer dia del gènesi. Després morí i quan en l'aula traduïem Horaci i trobavem aquells versos on se parla del noble ofici de donar forma a l'ànfora, no sé ben be perquè em venien les llàgrimes als ulls.

Pensem també amb els teixidors bretons qui teixeixen les teles, aparentment burdes, que tant preuen els «gentlemen», i en general amb tot aquest nobilíssim estol de treballadors humils qui acompleixen resignadament i silenciosa son quotidià treball, al qual poden co-

municar—per sort, encara!—quelcom d'ells mateixos i posar-hi un xic d'ànima, d'aquesta ànima gran i senzilla qui s'ha quedat com ofegada en el recó d'una quadra grandiosa i trepidanta al trobar-se enfront d'unes màquines complicadíssimes que semblen posseir intel·ligència.

Posat el treballador dels nostres dies en les primitives circumstàncies que hem mencionat—i admirat—podria molt fàcilment, avui que ja els medis no escassejen del tot, procurar-se sense gaire esforç instrucció i educació, perquè ell en la llar fóra com un emperador, i en son patriarcal imperi no seria difícil aconseguir que una honrada tría de llibres ocupés un petit moble en mig l'armoniosa distribució que dels altres—la ventruda calaixera amb els blaus pitxers, aquella cadira del avis, clavatejada...—hauria fet la mestressa de la llar.

Mes ara'ns trobem en una ciutat que

braceja constantment per aixamplar-se, i en son afany escala les muntanyes i encara no'n té prou i ens fa viure en cases altíssimes dintre uns prestatges, amb poca llum i gens d'aigua i amb uns aires pestilents... Ara són ciutadans d'una urbs grandiosa que té mar i no'l vol veure, i habiten en els barris obrers sots el imperi de la que'l mestre anomenà «sirena impura», on s'hi redrecen les xumanies altes i negres que fumen, irreverentes, les parets de les vostres propies llars. Ara no teniu pas una casa arranjada a la faisó de la terra, no sabeu res de les velles calaixeres, ni de les blanques cortines enmidonades; ara viviu a ciutat en un petit prestatge, amb la cambra matrimonial potser donant a un celobert fosc i humit, que put a claveguera i amb uns mobles de bazar confeccionats en unes grans fàbriques que'n fan a cents i a mils exactament etxurats...

D'aquí la meva angoixa, germans obrers, d'aquí la meva angoixa i la temença que aglomerats en les immenses quadres us passi com a les pomes sanes i oloroses al contacte de la poma podrida.

Ara els vostres barris són plens de «cines» i tabernes, on triomfa tota grolleria i entre vosaltres—¡Oh antic treballador català! ¡Oh mon mestre d'aixa i mon teixidor de veles!—s'ha produït i ha fruitat la exòtica llevor del *flamenguisme*, capaç per sí sol de degenerar la raça més viril; que ha creat l'estridència del gest i l'estridència en el parlar, que fa dir obscenitats al pas d'una dona i afebleix els cervells i s'emmena, en massa, les multituts obreres sota'ls plecs de banderes tant llampantes com enganyadores...

Això no vol dir pas que calgui defallir; això vol indicar-vos que l'esforç a realitzar té d'ésser formidable i que'ls elegits hauràn d'empendre'l amb inusitat braó.

Ara es quan hem de dir amb el filòsop nort americà que «cal desvetllar a Tor i Odin — coratge i constància — en vostres cors catalans,» perque qualsevol millorament de vostra classe hem de confiar-lo a l'educació i l'educació, i les ventatjes que aquestes proporcionen heu d'assolir-les a copia de molt bregar i de molts sacrificis.

L'obrer educat! L'obrer instruí! No podeu imaginar-vos com al pronunciar aquests mots apareix a nostres ulls tot un món nou. Per l'educació i l'educació millorareu materialment la vostra classe sense sotrac ni violències i se vos farà planer l'assoliment de tota ventatja. El barbre, l'inculte o, per a dir-ho més gràficament, l'«indi» pot enganyar-se amb la mateixa facilitat que amb els mirallets les aloses. Això ho veiem

cada dia i en l'història de les lluites per a les reivindicacions del proletariat mundial hi sovintegen els exemples. El dia que, sota les bruses blaves se redreci, amb la dignitat d'un rei, l'obrer culte, l'home conscient dels seus actes, s'haurà fet més per al millorament de la classe que amb mil vagues revolucionaries. Llavors l'obrer se imposarà per la força del seu valer, veient realitzats els somnis de tota la vida.

Fins en el treball ocuparà més alta jerarquia, perquè amb l'instrucció tècnica haurà desaparegut l'home-màquina; l'obrer no serà ja més un simple instrument de treball, sinó que, ple de seny, executarà aquest d'una manera lògica i sabent les raons del seu obrar. El seu treball serà preuat doblement en el mercat industrial i a cada nova jornada l'obrer augmentarà en guany i sapiència.

Cal però deixar ben determinat que l'instrucció i l'educació que volem per als treballadors catalans no tenen res que veure amb la pseudo-sabiduria dels devoradors de llibres, d'aquests pobres malalts, que han llegit sense ordre ni mètode infinitat de volums misèrrims, els quals els han produït l'efecte de tòxics per a l'esperit.

Val més que l'obrer tingui, sobre determinades qüestions, idees clares i precises que no pas aquest enfarfec d'algun que's creu en possessió de sabiduria i resulta tràgica caricatura del enciclopedisme.

Estem segurs que vosaltres — per la secular cultura que heu hereditat de vostres ascendents — ja sospiteu l'instrucció i l'educació a les quals ens referim. Mireu quan les haureu assolides, amb la dignitat que de la possessió de les mateixes us pervindrà no podreu permetre — per exemple — que vostres fills i filles, quan són en edat de créixer i desenrotllar-se d'ànima i de còs, sien encauats en una fàbrica o taller, on s'hi esguerren ja per tota la vida, consumint-se inútilment en uns aprenentatges que'ls homes han inventat per a explotació de l'infantesa i conseqüent degeneració de la raça; apendreu que entre els vostres explotadors hi figuren els qui potser no hauríeu may sospitat: l'hàbil polític, els fomentadors del alcoholisme i els dels espectacles terrorífics, barbres o immorals, els mals escriptors que quan no us envenenen amb articles plagats de suicides violències, us enterboleixen el cervell amb pàgines obscenes... i tants i tants altres als quals doneu avui, a més de vostra salut corporal i espiritual, els migrats fruits de les vostres suors; llavors no sabreu, no voldreu viure en tuguris mancats de llum i aire que atenten a la santedat de la llar; us preocupareu de coses «silèn-

cioses i eternes» defugint les impures lluites de la baixa política i odiant l'oratoria canallesca; avui us alçareu, units, per a demanar cases higièniques i barates; demà per a exigir una biblioteca en cada barriada i unes escoles, amb tots els avenços de la moderna pedagogia, per a'ls vostres fills... Us redreçareu, demanareu, exigireu... i'l triomf serà vostre! Ni un sol home, en tota la terra, tindrà la gosadía d'aixecar-se en contra vostra.

Avui sou els més; ara cal que us esforceu en esdevenir els millors.

I tantdebó poguem veure, ben aviat, realitzades en vosaltres — oh obrers de la nostra Catalunya! — les profètiques paraules que foren dites per Lord Averbury als de la vella Anglaterra:

«A voltes tinc mitges ganes de creure que'ls gran llegidors de la generació vinenta no seràn pas els nostres advocats i doctors, botiguers e industrials, sinó els terraçans i els obrers. ¿Que no sembla natural això? Els primers treballen principalment amb el cervell: quan són acabades ses tasques diaries, el cervell sovint és axerreït i gran part del seu lleure té de dedicarse a pendre l'aire i a fer exercici. El pagès i l'obrer al contrari, a més de que moltes vegades treballen poques hores, durant son jornal han fet prou exercici corporal, i per tant podrien destinar tota la lleura que tinguessin a llegir i estudiar.»

Germans obrers: Per l'instrucció i la educació assolireu novament—enriquida amb els moderns coneixements—la dignitat de la vostra noble ascendència, i elles us donaràn la cuiraca o us revestiran del foc sagrat que ha de resguardar-vos de tot contacte impur.

Heusaquí el camí—camí altrement molt més sembrat de roses de ço que alguns creuen—que us ha de conduir al millorament de vostra classe.

S. VINARDELL

RON BACARDI

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes.
Primer llibre de sonets	5 »
Segón llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

Una campanya i un incident

No és insòlita en *El Diluvio* la prèdica moral. En aquestes columnes hem reproduït, per exemple, articles seus contra el parlar repugnant. I és que el nostre company sosté tècnicament, i amb molta raó, que el major liberalisme comporta una major dignitat social, de manera que la tasca de perfecció ètica no es obra de reacció, sinó de progrés.

El senyor Diaz Retg, redactor del *Diluvio*, hi combaté darrerament la obsessió de baixa pornografia en un article interessantíssim que diu després de quatre ratlles on se transparenta un cert pessimisme a la Unamuno sobre la personalitat de l'ànima catalana:

«Nos enteramos de que Mand Allan se presentaba ante los públicos de Londres enseñando sus carnes tras un velo «que cabía en una caja de cerillas»; supimos que Ada Villany se exhibía como Eva en la Comedia Real de París, y quisimos representar el papel de gran ciudad con otro tanto, pero en la imitación fuimos torpes. Nuestro libertinaje no fué el de esos cuadros de arte, el de esa estética del desnudo que recuerda las épocas helénicas, sino una torpeza. El desnudo en la escena lo convertimos en pornografía en las tablas. Y así, aquí no hemos podido crear templos distinguidos y refinados de alegre e ingenioso libertinaje como Olimpia, Folies Bergère y el Moulin, sino antros de zapateado, de exhibición barata con ribetes pornográficos. Siempre lo bajo, la cazcarria de la imitación.

¿Y en la revista alegre y libertina? ¡Oh! En eso hemos llegado a extremos, a refinamientos, a locuras de imitación literalmente nauseabunda. Nuestra lengua vernacular, la lengua con que recitamos a Ausias March, escribimos *La Atlántida*, y creamos un espléndido Teatro, es la lengua en que publicamos para baldón de nuestras costumbres ciudadanas, para ignominia del habla varonil de Verdaguer, de Maragall y de Guimerá, unos semanarios groseros, de una imitación tan burda e inhábil que su mismo éxito editorial viene a persuadirnos del secamiento espiritual de nuestro pueblo, de la grosería ingénita del montón anónimo.

Sabíamos que existían escritas en otras lenguas publicaciones arriesgadas en las cuales se rozan con el grabado y la pluma los mismos lindes del libertinaje; pero nosotros hemos pasado esa línea de demarcación y hemos caído como sapos en la ciénaga, riéndonos como sátiros de la inmunda pornografía, impotentes para hacer brotar de nuestras inteligencias rasgos de ingenio, intenciones picarescas, esos *traits d'esprit* que constituyen el atractivo ameno y la razón de ser de esas célebres publicaciones que se han querido imitar.

Somos un pueblo soez. Llevamos disuelta en la sangre la alpargata, la corrompida alpargata de que hablara Hermida. No ya en ciertas tablas de cafetín maleante, ni en plenas páginas de semanarios populares, sino en nuestra propia boca ponemos como signos de firmeza y masculinidad la expresión torpe y baja que está convirtiendo a Barcelona en otra Pornocrópolis. Tal vez en otras ciudades españolas se reniega más que aquí (en mi opinión, no), pero en ninguna es el reniego tan soez, tan bajo, de signifi-

cación tan obscena. Nuestros vocablos típicos, los de la tierra, son propios de la anatomía libidinosa, y estamos tan encariñados con ellos, su uso es tan generalizado, tan inherente, hereditario y familiar, que los lanzamos como palabras corrientes, en la casa, en la calle, en el tranvía, delante de amigos, de doncellas y de niños. ¡Oh la cultura de Cataluña!

¿No han reparado en ese mal intenso los directores de la política liberal, progresista de Cataluña? ¿No se percatan de la gangrena que se incuba y se propaga? ¿Qué esperan para atajarla? Ya estoy oyendo a alguno de ellos decir que esto sería mojigato, hipócrita, poco liberal. Señores, importa arrojar de una vez la cara y llamar a las cosas por su nombre para entendernos. Hace poco ha dicho en una asamblea pública un integérrimo orador político que los partidos de la izquierda necesitan más que los otros ser morales. Y la moralidad no consiste sólo en no robar, sino en la integridad de las costumbres y en la decencia de todas las manifestaciones del individuo. El más liberal y el más republicano no es el que reniega más baja y torpemente, no el que se revuelca en literaturas pornográficas a la luz del día y en cafetines de erotismo estragado a la «luz de la noche», sino el que, respetando y defendiendo todas las libertades individuales por avanzadas que sean, tiene un elevado concepto y pone en ejecución la educación cívica y la decencia de las costumbres.

Y no se vaya a creer que con esto defiendo la castidad e incito la persecución, porque no es con persecuciones de los que mandan como se pone remedio al mal, antes bien, se exacerba. La curación ha de ser interna, obra exclusiva de la colectividad, convencida de que por el camino que seguimos vamos a la degeneración de la raza, cuyo síntoma más alarmante es esa misma impotencia para crear por su cuenta, o ser original en sus innovaciones.

La pornocracia, el desenfreno individual, el erotismo, son cosas inevitables y naturales de las grandes ciudades civilizadas; lo que importa es tener lo más oculto posible ese légamo social. Que exista la cloaca es necesario; pero la cloaca debe ser subterránea e inodora, como en París, en Londres, en Viena; no al aire libre y hedionda, como en Barcelona. El que la quiera que la busque, pero que no la saque a la superficie con vocablos y publicaciones, que son la más grosera ofensa y el peor de los atentados a la libertad ajena.

Esa labor de adecentamiento ciudadano debieran imponérsela como un deber primordial todos los elementos liberales, tanto más cuanto más avanzados sean. El día que sean ellos los verdaderos representantes de la moralidad política y de la decencia pública, que hoy pretenden encarnar hipócritamente las derechas (aunque están tan tachadas como los otros de los vicios apuntados), entonces sus ideales serán acogidos sin recelo por todo el mundo y Barcelona no será la Pornocrópolis, sino una ciudad decentemente sibarítica, libertina en la justa medida, como esas otras que se trata de imitar.»

Es natural que nosaltres no poguem estar

conformes amb cada una de les paraules del Sr. Diaz Retg, però l'esperit del seu article és nobilíssim, tot i brollant d'una certa amargor ombrívola a la qual ja ens tenen acostumats els que duen la vocació de l'eficàcia. És un bell coratge el del Sr. Diaz Retg, venint d'un camp on l'obsessió sexual arriba a engendrar una neo-mística, i on se veu adés i ara la pornografia imbècil i ben pagada com actuació la més corrent de les joventuts republicanes. No obstant, *El Poble Català* no ha atacat, que nosaltres sapiguem, al Sr. Diaz Retg. En canvi ho feren *El Liberal* i el *Progreso*, sobre tot el primer, que es el diariet més xavacà, més autènticament cursi, d'Espanya. El dirigeix un jove anomenat Oteyza, autor d'uns versos per ús de dispeseres sensibles i de certes pàgines humorístiques que el dia que algú les lleigeixi es cobrirà de gloria. La seva defensa dels furs de la bestialitat i del dret de la raça al cretinisme era feta amb tanta poca solta com desvirtuament de ço que deia el Sr. Diaz Retg, per la qual cosa aquest senyor afirmà les següent conclusions:

1.º «He atacado y ataco toda persecución oficial, legal o policíaca, contra el desenfreno soez y obsceno que se nota en Barcelona, ya en el feo vicio de renegar públicamente, ya en la literatura de semanarios de burdel, ya en ciertas tablas frecuentadas por la chusma y el hampa. Y ataco la persecución oficial por los abusos enormes a que daría lugar y por la reacción tal vez peor que engendrarians en la mojigatería ultramontana. Si en la intervención oficial en este punto pudieran garantizarse los límites que tiene en Suiza, Francia y Estados Unidos (tres Repúblicas), me felicitaría de ella y me parecería saludable.

2.º Enemigo (dentro de nuestras actuales condiciones sociales y políticas) de la persecución oficial y convencido de su ineficacia, no veo contra el mal otro remedio que el de la conciencia colectiva oponiéndose, en un movimiento general de asco, contra la cloaca desbordada. Si todos los elementos de la izquierda, si todas las tendencias avanzadas y los hombres de arraigo en la opinión que las representan, si todos los periódicos de matiz liberal desde *El Liberal* hasta *El Progreso*, pasando por *La Publicidad*, *El Poble* y *El Diluvio*, se tomaran esta campaña como propia, indicando el peligro al público y adecentando a la masa anónima, a la vuelta de menos de un año el aspecto social de Barcelona habría cambiado radicalmente.

3.º Combato con denuedo la obscenidad pública, ostentada y paseada impudicamente, porque es un atentado a la libertad de quien no quiere ni oír. En la calle no sólo hay faunos y sátiros, nino personas decentes, niños cándidos, doncellas pudorosas, señoras recatadas. (Hagamos un poco de honor a nuestras madres, hermanas e hijas).»

Seguía una conclusió reconeixent el dret a l'existència (mentres elles es recatin) de totes les formes de plaer, fins les més baixes, afirmació que no sabem fins a quin punt respondrà a un estat de consciència; preferim créure-la resultat del propòsit de semblar ben despreocupat com una ventatja per la discussió, perquè ¿qui pot mai admetre la brutalització dels infants, per citar un cas d'aberració? Si admetem el pudor es neces-

sari dar-li algun valor més que el d'una màscara: sinó incorrerem en la baixa hipocresia que el Sr. Díaz Retg atribuïa a les dretes en son primer article.

* * *

El Liberal respongué al Sr. Díaz Retg amb una insinuació incalificable, amb un insult que dona la mida d'aquella famosa «hidalgua» del últim arreplega-fems (no en sentit de professió sinó de pràctica viciosa) de la terra castellana. El Sr. Díaz Retg, home pràctic, es digué:—No fora mala il·lustració de la meua teoria el demostrar que *positivament* la obscenitat i la seua defensa no tenen res que veure amb la virilitat.— I en comptes de recorre a la farsa del duel, demostrà la seua teoria al Sr. Oteyza amb un èxit esclatant. I consti que nosaltres no defensarem mai l'agressió, però consti també que l'agressió del Sr. Díaz Retg fou cara a cara i amb plena responsabilitat, mentres que l'altra s'apoiava en l'ambigüetat calculada i l'impunitat del paper per ferir molt més baixament. El fet donà motiu al senyor Díaz Retg per donar son eloqüent judici sobre el duel:

«Campo del deshonor es, y no otra cosa, porque es deshonoroso que en el siglo en que vivimos, en esta época en que se van borrando antiguallas y convencionalismos, haya gentes que, llamándose liberales y hombres a la moderna, se empeñan en mantener una costumbre bárbara, reaccionaria, ilógica y altamente ridícula. Tan deshonoroso es ese campo del «honor» que en los países de las verdaderas democracias, como Inglaterra, Estados Unidos, Suiza, Dinamarca, etc., la gente ya no se bate, por muchos pergaminos que tenga y por graves que sean las ofensas que se infieran. No sólo está en ello severamente penado el duelo, sino que sólo el intentarlo lleva consigo la descalificación social. El militar inglés o norteamericano que fuera al terreno del «honor» perdería su destino además de quedar representando un papel altamente ridículo.

En cambio, en aquellos países el más leve insulto es penado por las leyes por un procedimiento sumario, y las calumnias de índole privada llevan aparejadas gravísimas sanciones pecuniarias y personales. Si los particulares no quieren recurrir a la ley sabia y fácil para escarmentar a los deslenguados (que son sumamente raros y hasta me atrevo a decir que en la Prensa son desconocidos), entonces queda el eficaz recurso del jarabe de palo o de puño. Sabido es que ingleses y norteamericanos son excelentes pugilistas, verdaderos atletas bajo apariencias frías y sosegadas, y el que se pone por delante de ellos para escupir por el colmillo es castigado contundentemente.

En mi educación extranjera he procurado adoptar y adaptarme lo que me ha parecido mejor de cada gran pueblo que he conocido. Del anglo-sajón me he quedado con la teoría y la práctica relativas a las cuestiones de honor. Entre las muchas cosas que me repugnan del pueblo francés—según en distintos artículos he fustigado—figura precisamente la comedia ridícula de los lances de honor. Y es que el pueblo francés tiene mucho de tartarinesco, como el español (mejor dicho, el castellano) tiene demasiado de quijotesco.

Dentro de lo irracional y bárbaro comprendo que apelen al duelo o lo defiendan los hombres de armas, la casta aristocrática

(tanto la digna como la presidiable) y todos los que se sientan matarifes del campo del honor. Pero lo que no comprendo es que todo un señor liberal y más o menos republicano y que, por esto mismo, debe o debiera ser demócrata, nos venga ahora con esa camama del terreno de los caballeros.

Aquí no hay más caballeros que los que lo demuestran con los actos y con el lenguaje. La nobleza no está en el papel mojado e inútil de los pergaminos, sino en el fondo de la conciencia, en lo íntimo del corazón, en los buenos sentimientos, en la probidad, en lo que se conoce por hombría de bien».

La premsa barcelonina es posà tota ella al costat del senyor Díaz Retg, constatant-se un esperit cívic català que pot donar a aquest senyor una petita dosi d'optimisme. *El Liberal* sortí llavors amb un tò enfurimat i sonant... ¡la *Marcha de Cádiz!* ¿Es posible que tot ço que el lector ha anat seguint tingui res que veure amb el SEPARATISME?

Doncs, segons el *Liberal*, ja ho crec. El verdader separatisme dels catalans és trobar que el *Liberal* és superior, mal informat, cursi, i conseqüentment, no comprar-lo. Deu ens conservi per molts anys aquest separatisme, i tregui la bena dels ulls de l'infelicitat que paga. Amén.

El pobre poeta de les dispeseres i les noies flonges que van endebades als cinematògrafs, convé, per la seva part, que mediti les paraules de son *professor d'energia*, com se diu ara:

«Al señor de Oteyza no le deseo ningún mal. Todo lo contrario: deseo que se restablezca muy pronto para que pueda continuar ostentando soberbiamente su escudo de seis cuarteles. Que supongo no serán de caballería. Deseo que en otras tierras más sentimentales o más comediantas que estas de Cataluña pueda cosechar alguna de esas actas firmadas por gladiadores y que aquí no encontrará por más que se esfuerce, pues

sabemos bien a qué han venido entre nosotros ciertos caballeros y no seremos tan cándidos que les demos gusto. Y deseo que la sangre azul de que blasona no tenga que hacérsele salir nunca más al rostro ignominiosamente para lavar villanas ofensas, tanto más miserables cuanto las relaciones personales entre usted y yo eran perfectamente cordiales.

No soy rencoroso ni vengativo. Aunque he apostatado de los pergaminos de mis padres, porque el bien que ostente quiero que sea el que yo mismo me conquiste; aunque repudie la falsa nobleza de los pergaminos, siento que me queda en lo íntimo de la conciencia la verdadera nobleza humana: la que quiere siempre el bien de sus semejantes. Y, así, le voy a dar un consejo (aunque ni lo quiera ni lo necesite) que estoy seguro le hará mucho bien en la vida. Y este consejo es, sencillamente, que ponga usted un freno a su lengua. Hoy ha recibido usted una corrección hasta cierto punto leve y pasajera; pero mañana puede usted encontrar a uno que tenga menos calma y sangre fría que yo, y en tal caso podrían tostarle a usted los sesos o perforarle los intestinos, lo cual llorarían las Letras patrias como la pérdida de un segundo Cervantes.

Conténgase, reflexione, estudie. Estudie mucho para dejar su especialidad—fácil, pero peligrosa, como va usted viendo—de zoilo y de cuodlibelista difamador, y dedíquese a escribir de filosofía, ciencias, artes, sociología, deportes (con especialidad el arte de atacar y defenderse en la calle), y ahorrará usted muchos disgustos, al par que cobrará honra y provecho.

Crea usted del enemigo el consejo: cambie de táctica, dé paz a la lengua, no insulte, no difame, no provoque, mida usted las consecuencias de sus palabras antes y después de escribirlas, y vivirá usted en paz largos años con la conciencia tranquila. De lo contrario, allá usted; mal fin le auguro.»

De la Prensa

Reportatges literaris

Angel Ossorio: «Historia del pensamiento político catalán durante la guerra de España con la república francesa (1793-1795)».

Gairebé podria dir-se'n atreviment de retreure aqueix llibre en un reportatge de literatura.

Ni l'autor escrigué aquesta vegada amb pura intenció d'art, (encara que de les proporcions servades i de l'equilibri total del llibre ens en pervinguí bellesa), ni hem de judicar nosaltres aquesta obra amb limitacions estètiques de cap mena.

El sentit espiritual dels meus reportatges i l'ideologia que en tots ells he defensada d'ençà del seu començament, poden lliurar-me de tota gosadia que se'm volgués retreure. Tal com vaig parlar del llibre de Mr. Marvand i de les reaccions modernes contra el fracàs de

les democracies burgeses, a propòsit dels llibres de Prezzolini i Sembat, vull parlar del treball de don Angel Ossorio i Gallardo. Ço és, cercant sempre el punt de vista català i relacionant tots els comentaris amb l'actitut mental de la nostra generació, per a que alhora ens siguin document informatiu i lliçó pràctica.

Per això, del llibre del senyor Ossorio, lo que més pot interessar-nos a dit objecte són la «Exposició de motivos» que precedeix al treball històric, i el «Resumen», en el qual s'hi glosa el seu valor d'actualitat.

Del còs del llibre se'n digué en aquestes mateixes columnes el merescut elogi, l'endemà de la lectura pública a l'Ateneu Barcelonès.

Cal no més insistir en l'honradesa científica de l'autor i en la sinceritat i bon afecte amb que'l senyor Ossorio

Gallardo ha volgut i sabut oferir l'exemple de la generositat catalana enfront de totes les acusacions d'egoisme i de migradesa exclusivista amb les que injustament i repetida ens hem sentit vulnerats.

Manca, però, en el llibre de don Angel Ossorio, per a que s'endugui la nostra adhesió, la convicció de catalanitat.

Llegint la «Exposición de motivos» ens trobem davant d'una espiritualitat generosa, optimista i renovadora que'ns interessa «eruditament», diríem, però que no se'ns «incorpora». Quelcom semblant a la literatura dita de la regeneració, de l'any 98, amb totes les aportacions del «Idearium» de l'Angel Ganivet; «El problema nacional» de Macías Picavea; «Hacia otra España» de Ramir de Maeztu; «En torno al casticismo» del doctor Unamuno, i tot el bagatge de Joaquim Costa, Lluís Morote i Francisco Giner. Quelcom semblant també al pensament de don M. S. Oliver, ric, ponderat i just, però apart de la «tradició catalana».

De la «tradició nacional catalana», diguem, per a puntualisar millor.

Don Angel Ossorio Gallardo i don M. S. Oliver, se situen «regionalistes»; la seva tradició no s'allunya gaire de la dels homes del 98, i la seva actuació és més propera a la de les joventuts castelleses que a la nostra. I com que, malgrat llur volença de simpatia, els dominis administratius de les concepcions regionals no arriben a una possible explicació de la nostra llibertat d'esperit, davant el «fet viu» es tanquen en la limitació d'un «problema català», coincidint en aquestes nominacions d'excepció i en les derivacions de «tractament medical» per a resoldre'n el contingut, com se resoldria una malura, una indisposició local o una anormalitat orgànica qualsevol.

Sense que d'aquestes petites resolucions teòriques i parcials en pervinguí altra cosa que una nova limitació.

El «cas» o el «problema» de Catalunya, es converteix aleshores en «qüestió», és a dir en «interrogant», (amb marge per a tots els dubtes), que fins etimològicament repugna a l'afirmació total del nostre fet viu i a la continuïtat de la nostra certesa. Ni el doctor Torras i Bages en la «Tradició Catalana», ni don Enric Prat de la Riba en la seva «Nacionalitat Catalana»,—(fonts veritables de la nostra literatura de la regeneració),—ens plantejaven qüestions.

Parteixen, naturalment, de la realitat

nacional catalana; i de la plena concreció actual de la seva elaboració històrica en resulta un estat de normalitat, de salut i de virior que desmenteix totes les excepcions de «problema».

La seva situació «regionalista» fa que el senyor Ossorio Gallardo concedeixi excepcional importància a documents literaris populars del període històric que estudia (anys 1793-1795) oblidant que foren aquells temps de «decadència catalana», com ha demostrat en sos interessantíssims articles, de gran preparació i de fina penetració, don A. Rovira Virgili.

Quelcom de l'incomprensió balmesiana romàn al senyor Ossorio Gallardo. I és la seva actitud «regionalista» que no li deixa capir l'essencialitat nacional catalana, de la qual, amb singular agudesia i a propòsit d'un text de Balma precisament, sab concretar-ne tres elements principalíssims: l'aristocràcia del dret, de l'investigació històrica i de les arts; els polítics i el sentiment popular.

Jo crec que d'aqueixos elements en veu més aviat la significació formal. Però, encara de vegades confón les «diferències» entre Castella i Catalunya amb «prevencions» equívokes, però també defineix el català com «una mezcla extraña de lírico i de utilitario», sense re-

cordar que la nostra raça és essencialment intel·lectual. I és perxò, encara, que lloa l'equilibri del senyor Maura, «para normalizar a España en lo intelectual y en lo efectivo; para facilitar un mañana de concordia», just en el punt en que nosaltres lamentem la seva feblesa, car la eficàcia d'aquest demà somniat serà donada en aquells qui sàpiguen i vulguin allunyar-se de la ficció retòrica, oratoria i parlamentària de l'Espanya del segle XIX.

De tota aquesta ideologia nostra n'hi han vesllums en el text del senyor Ossorio Gallardo.

El sentim molt aprop quan parla de la falta de comunicació entre el poder i els governants; quan diu que l'Espanya real és enfront de l'Espanya política; o quan protesta de que castellà i espanyol siguin sinònims. Però trobem a faltar la «convicció nacionalista», tot reconeixent la sinceritat afectiva del llibre i respectant el criteri de l'autor i les seves valoracions d'utilitat per a Catalunya, fóra de Catalunya.

LOPEZ-PICÓ

(De La Veu de Catalunya).

El millor **Café** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

Republicans d'Àfrica

Contra la llengua catalana

Una de tantes desgràcies de la desgraciada Espanya és que la gent espanyola que's titula avançada té, amb poques excepcions, la mateixa ànima inquisitorial i reaccionària de la gent de l'extrema dreta. Davant de la qüestió catalana especialment, a cada punt veiem alçar-se la hostilitat implacable que gran nombre de pretesos liberals i republicans senten per les justíssimes reivindicacions de llibertat humana que reclama la nostra terra.

Ara mateix en tenim un trist exemple en la nostra ciutat. Perquè l'antiga «Escuela Industrial de Artes i Oficios», que sostenia i pagava la Diputació de Barcelona, s'ha convertit en l'«Escuela Elemental del Treball» i ha adoptat la llengua catalana, dos diaris que's publiquen a

la nostra ciutat i que's diuen republicans han emprès una campanya contra la susdita Escola. Aqueixos dos diaris—ja quasi no caldria dir-ho—són «El Progreso» i «El Liberal».

Amb plena raó, amb plè dret, amb plena eficàcia, l'«Escuela Elemental del Treball», a la qual concorren nombrosos obrers, ha adoptat la llengua catalana la llengua del país, com a llengua d'ensenyament. Les assignatures s'expliquen en català i tenim entès que aviat hi haurà llibres de text en català. El que's fa en aquest punt en la repetida Escola no mereix més que lloanca i encoratjament.

Però l'ànima essencialment anti-catalana dels que escriuen «El Liberal» i «El Progreso» s'ha sentit revoltada per l'hon-

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

ra deguda que a l'«Escola Elemental del Treball» s'ha otorgat al nostre idioma. «El Progreso»—el famós «diario autonomista», com diu encara en la capçalera—troba en l'introducció del català en l'ensenyament una prova de «exclusivismo catalanista» i la califica de «medida absurda». Com sigui que les classes de l'Escola se donen en les aules de l'Universitat literaria, «El Liberal» demana l'intervenció del rector, en els termes següents:

«Por todo lo expuesto, llamamos la atención del rector de la Universidad para que si cree que en las enseñanzas oficiales que se dan en España deben servir a todos los Españoles, abra las puertas de la «Escola Elemental del Treball» a los hijos de todas las regiones, desenvolvendo los estudios en un idioma al alcance de todos, idioma que no puede ser otro que el idioma nacional.»

Així pensen aqueixos republicans. En ells pot més el crit de la sang dominadora que la noblesa dels ideals que pretenen representar. No veuen que l'ús del català a Catalunya és un cas de llibertat, ni que l'imposició d'una llengua és un dels actes de tirania més odiosos. A Catalunya ha d'empresar-se arreu la llengua catalana, perquè és la nostra, perquè és la que parlem, perquè és la dels nostres pensaments i la dels nostres sentiments. Foragitar-la dels llocs oficials i de les institucions públiques, substituir-la per una altra llengua, és una tirania brutal que fereix les més delicades fibres del cor dels pobles.

I que no s'ens vingui amb aqueixa cançó de que aquí hi ha gent que no entén el català. Qui no l'entén i li convé entendre'l que l'apregui, com aprenen el francès els qui van a viure a París, o l'anglès els qui van a viure a Londres, o

el castellà els qui van a viure a Madrid. Encara que no fós per propia conveniència, per cortesia haurien d'aprendre la llengua catalana, els qui amb els catalans conviuen.

Està en son lloc l'idioma català, el nostre idioma nacional, en l'«Escola Elemental del Treball». La nostra voluntat i el nostre dret van molt més enllà. Volem que a Catalunya sigui el català la llengua de l'ensenyament en totes les branques, dels tribunals, de les corporacions. I això és llibertat, és lliberalisme. El sistema federal regoneix tots aqueixos drets de l'idioma català. El gran Pí i Margall els proclamà explícitament.

A tota Europa,—en aqueixa Europa que tant sovint invoquen els pseudo-avançats espanyols—cada dia són més respectats els drets de la llengua de cada poble en els Estat hon hi ha diverses llengües. El director d'«El Progreso», el senyor Emilià Iglesias, que és diputat, deu llegir els fascicles que edita el Congrés resumint les noves lleis estrangeres. En un dels darrers fascicles haurà vist la llei belga que estableix absoluta igualtat de drets entre el francès i el flamenc en l'exèrcit, que és tot el que pot dir-se. Un dels articles de la llei, per exemple, disposa que hi hagi escoles militars de llengua flamenca. Un altre article diu que quan les autoritats militars s'adrecin a corporacions de les províncies flamenques, ho facin en l'idioma flamenc. Això és lo que passa a Europa.

¿Però què saben d'Europa aqueixos republicans—tant nombrosos en terra espanyola—, si són uns perfectes republicans d'Àfrica?

(De El Poble Català).

tard o d'hora, a l'impuls de l'engrandiment gloriós o baix l'estímul de l'adversitat, s'aplegaran a l'entorn de les joves idees que porten dintre elles troços de l'ideal que ha de realitzar aquell poble.

Aplicant aqueixes consideracions a la nostra terra, és indubtable que enutjosa boirina enterboleix en part els horitzons polítics: hi ha gent, potser molta, que va allà aon li duen, però que no sab ben bé aon va. I això ni succeïa fa poc temps, ni succeirà dintre de gaire, perquè, o bé tornarà l'antiga claretat de visió política en les masses dels nostres partits, o potser, intensificant-se aquella desorientació, acabarà per determinar l'exclusió de l'escepticisme col·lectiu que avui apareix no més que en forma embrionaria, i que una vegada desenrotllat i dominador pesarà com llosa de plom damunt les nostres gents.

Ara bé; ¿hi ha fonament per a mirar amb certa temensa l'immediat pervindre de les forces polítiques catalanes, o pel contrari, hi ha motius per a creure en una propera influència d'onades d'aquella fé creadora d'empreses i sostenidora d'entusiasmes?

Se comprèn que'l nostre poble, degut a sa meridionalitat, i al no palpar encara resultats tangibles i brillants, mostri avui certa desconfiança respecte als resultats de la seva actuació política contemporània. Mes siguem sincers; fins admetent que dita desconfiança i principi d'excepticisme ha penetrat en part de totes les col·lectivitats polítiques organitzades de Catalunya, s'ha de reconèixer també que ha sigut la Lliga la que més ha tingut continuïtat d'ideals i de procediments polítics. Ella ha sigut la única que ha realitzat empreses i creat obres, discutibles, imperfectes si es vol, però que són reveladores de un inequívoc sentit de la vida moderna civilitzada, i que a la vegada estan animades per una viva flama de serè patriotisme.

Si en les campanyes i agitacions aparatoses, principalment verbalistes, s'ha trobat la Lliga molt acompanyada, en les gestacions i realitzacions de projectes i afirmacions, s'ha trobat ben sola.

I el seguir contra tots els entrebancs i amb exemplar perseverància aqueixa obra de realitats, pràctica, en el noble sentit de la paraula, en un poble que tothom reconeix mancat de quasi tot l'utilitatge econòmic i espiritual que constitueix la vida moderna, és per sí sol un signe indubtable de compenetració dels elements directores de la Lliga, amb les més fondes i apremiants necessitats del nostre poble, no per ser abscondites i encara ignorades per les masses, menys sentides en veritat.

Per això es que malgrat el sentit de conservadurisme d'acció política fortament imbuïda d'un sentit de disciplina social, malgrat les tendències de respecte a la vida tradicional catalana que sempre ha defensat la Lliga (sentit i tendències exagerades per sos enemics), i malgrat el caràcter industrialista i revolu-

Parèntesi enigmàtic

Pocs moments tan difícils com el de ara havia travessat la nostra terra des dels començos de sa darrera renaixença política. Altres més dramàtiques èpoques, alguns períodes de greu aplanament espiritual havia tingut de recórrer Catalunya; mes cap tan confós, tan perillós si es prolonga massa, per la desorientació i el conseqüent escepticisme col·lectiu que pot originar.

Hi ha que tenir en compte, que un poble, com tota col·lectivitat que's troba en un període d'ascensió espiritual, necessita imperiosament tenir ben oberts els horitzons que van aixamplant se li a cada nova empenta que dona; no hi vol dir res que mentrestant hagi de fer sa via caminant entre obstacles i travessant paratges de foscors misterioses, si pot oviar al lluny del lluny la claror irradiada per l'ideal que perseguiex. Lo greu i perillós és que aquell poble, aquella col·lectivitat, se desorienti i arri-

bi a deixar de veure (o per un efecte de auto-sugestió cregui que no la veu) aquella claror, el més poderós estimul vital d'homes i nacions; aleshores un principi de pessimisme s'infiltra en el còs social, i es va estenent, estenent, fins a apoderar-se de la seva totalitat, i per fi arriba a creure's predestinat a seguir per sempre més una desolada ruta de misèria i servilitat.

Es clar que tot això ha d'entendre's en un sentit relatiu, això és, en el sentit de que aquella desorientació, aquest principi d'escepticisme, fa que deixin de incorporar-se, de moment, a la legió dels vidents de l'ideal, dels apòstols de la nova vida, masses ciutadanes que representen energies aprofitables i que encara no havien sentit fortament les palpitations i inquietuts de la renaixent vida; absolutament parlant, pot descomptar-se per segur que tots els elements sans d'un poble, un dia o altre,

cionari — com a bon meridional — del nostre poble, ha vist aquella augmentar cada dia el nombre de sos conscients prossèlits.

Es aqueix un ben curiós fenomen, que sols pot explicar-se per la secreta afinitat que'l poble ha vist desseguida existir entre ses ignotes i urgents necessitats i les normes inspiradores dels elements que han anat dirigint la Lliga per les vies de sa actuació.

Els pobles sempre volen, en totes les esferes de la vida, acció i fets. Per fantasiosos, per meridionals que siguin, no'ls satisfà d'una manera permanent i completa una exclusiva actuació verbalista, purament ideològica de sos organismes polítics conductors. Quan se troben enfront d'actuacions de tal faisó, de moment deixen fascinar-se obeïnt a impulsos instintius de la seva ànima col·lectiva; més, com que amb dites actuacions no poden veure satisfetes les ansies de renovació interna, que senten lluitar dintre sí per a convertir-se en realitats, des-

seguit arriba que's cansen d'aquella primera actuació i en busquen una altra, i després altres i altres, que no venen a ser sinó variants entre sí, sense presentar novetat sinó en lo més exterior.

Aixís, doncs, encara que avui s'observi aquella certa desorientació, aquell començ d'escepticisme en part de les masses polítiques de la nostra terra, estem segurs de que ha de ser purament circumstancial; perque, mentres hi hagi la Lliga, se conservarà la fè i la disciplina polítiques en dita agrupació, i mentres hi hagi algun nucli dotat de fè i posseïdor de solucions positives, per força s'haurà d'originar més o menys intensament una repercussió d'aquella virtut estimulante en els medis fins ara dominats per l'excepticisme, a no ser que fatalment hagi de desaparèixer la vitalitat del nostre poble, cosa difícil si's té en compte que la paraula fatalitat, cada dia més, tendeixen a oblidar-la els pobles civilitzats.

JOSEP MARTÍ I SÀBAT

En les fricatives:

*rubeu rodje rotæ
rubea rodja roja*

Aquí el cat. antic adopta la grafia *roig*, representant la fricativa final per *ig*, però quan ja hi ha una *i* per *g* sola, com en *mig*.

Fora del cas escriure *tx* final, però sols en paraules els derivats de les quals tenen *tx*, com *despatæ* (*despatæar*); en altres cassos caldrà escriure *ig* o *g*, així, *raig*, *veig*, *mig*, *boig*, *fuig*.

Es més difícil tractar d'establir regles per a les plosives. El criteri tradicionalista i simplista és escriure sempre *t*, *ch*, però amb vacil·lacions per a la labial (*b*, *p*). Així s'escriu al començament de la renaixença *estrets*, *àvit*, *sech*, *llarch*. Després s'admeten *d*, *g* i *b* finals, però exagerant-ho; escriuen *estret*, *àvid*, *portad* i *sord* en vista del femení, però en *portat* la *t* és tradicional i etimològica alhora. Més modernament s'ha proposat escriure la *d* en els llatínismes, com *àvid*, puix tots els idiomes llatins i germànics conserven aquesta *d*; igualment la *g* final en paraules savies. En paraules d'origen popular hi ha raons pels dos criteris (*sort-sord*). El criteri predominant sembla ésser d'igualació amb els mots savis. El mateix criteri aplicat a la velar donaria *sec*, *groc*, *catàleg*, *llarg*.

No hi ha raó per conservar la *ch* tradicional, perquè si volíem representar la petita aspiració que segueix a la *c* també caldria escriure *th* i *ph*.

Per a resoldre el problema de *p*, *b* finals, s'ha d'entendre que en mig de paraula també *b* sona *p* en síl·laba inversa, així en *observar*; no és pas cap convenció nova fer-ho al final. En mots com *dubitu*, perdent la *i* i pel contacte de *b* i *t*, s'estableix la pronunciació *dupte*; es preferible el criteri etimològic, escrivint *dubte*, com *dissabte*, *cabdell*.

Notem aquí un castellanisme. Les combinacions llatines *bd* i *bs* s'han donat en castellà *ud* i *us*, que també s'accepten injustificadament en cat.; així fem *recaudar* i *ausent*. trets del cast. que hem de substituir per *recaptar* i *absent*.

XVIII

Diftongs.

El llatí va perdre tots els diftongs que tenia, menys l'*au*.

Els diftongs de les llengües novo-llatines provenen: o bé de la diftongació d'una vocal llatina (*pede*, *pièd*), o de la destrucció de un hiatus (*De-u*, *Deu*), o de la vocalització de certes consonants (*nocte*, *nuit*).

Càtedra de Llengua Catalana

XV

Qua, que.

Quan el cat. ha pres del llatí paraules on figurava la combinació *qua*, aquesta ha sigut conservada, com també la combinació *que*, però pronunciant-se la *u*, i introduint la convenció de la dièresi (*ü*) per semblança amb *gue*, *güe*. El cast. no té necessitat de la dièresi, puix *que* ho escriu *cue*; tampoc l'it.; el port. usa l'accent grave en lloc de la dièresi.

No sempre la combinació *k+u+a* vé de *qu* llatí; així mots com *evacuar*; aleshores cab escriure *c* i esforçar-se en la pronunciació disil·làbica, que per castellanisme es fa de vegades asil·làbica.

XVI

S, ss; r, rr.

Hi ha un cas on és dubtós si convé doblar la *s* o la *r*; i és el cas dels prefixos, com *antisocial*, *anti-ràbic*. El fr. i l'it. en mots savis no doblen. La tendència del cat., al revés

del cast., és a no doblar, escrivint *antisocial*, *antiràbic*, malgrat pronunciar-se *s* i *r* fortes.

XVII

Consonants en sil·laba inversa.

La plosiva o fricativa que's troba en fi de paraula, sempre és sorda en la pronunciació. Així *crocu* i son femení *croca*, fan en vulgar, per debilitació de la consonant intervocàlica, *grogü* i *grogüa*; *grogü*, per caiguda de la vocal final, esdevé *groc* amb final sorda.

Tenim el fonema sord fins en les paraules on primitivament hi havia el fonema sonor; així:

*largu llarc
larga llarga*

La grafia mig-aval consagra aquest fet, escrivint *groch*, *larch*, *pelech*. Igualment *amat* (fem. *amada*), *vert* (provinent de *d* llatina), *multitut*. En la *p* hi ha vacil·lacions, puix s'escriu *sab* i *sap*.

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

En cat. no hi hà cap dift. que provingui d'una vocal llatina, però és freqüentíssima la vocalització de consonants.

Diftongs decreixents. Són els que tenen per vocal subjuntiva la *i* o la *u*. Poden formar-se amb qualsevol vocal; així els que tenen per subjuntiva la *u*:

àu èu éu iu òu óu úu

i ultra aquests, els de vocal àtona.

Cap altra llengüa novo-llatina té tants diftongs en *u*; generalment provenen de vocalització de consonants; algú cop d'un hiatus desfet.

Les consonants que's converteixen en *u*, en cat. igual que en prov. al trobar-se en fi de paraula, són les següents:

b=v (confusió del llatí vulgar)

<i>clave</i>	<i>clau</i>
<i>debet</i>	<i>deu</i>
<i>breve</i>	<i>breu</i>
<i>vivu</i>	<i>viu</i>
<i>novu</i>	<i>nou</i>
<i>nube</i>	<i>nuu</i>

Igualment aquesta *b* en mig de paraula:

libra livra liura (lliura)

<i>pace</i>	<i>pau</i>
<i>dece</i>	<i>deu</i>
<i>dicit</i>	<i>diu</i>
<i>nuce</i>	<i>nou</i>
<i>ducit</i>	<i>duu</i>

<i>palatiu</i>	<i>palau</i>
<i>pretiu</i>	<i>preu</i>
<i>puteu</i>	<i>pou</i>

<i>gradu</i>	<i>grau</i>
<i>pede</i>	<i>peu</i>
<i>nidu</i>	<i>niu</i>
<i>claudit</i>	<i>clou</i>
<i>crudu</i>	<i>cruu (cru)</i>

Vocals fent hiatus:

Deu, meu. En aquestes l'hiatus ja existia en llatí; però en altres casos s'ha format per desaparició d'una consonant intermitja; així

tabula ta-u-la tau-la
tegula te-u-la teu-là

Diftongs àtons. Són:

au=eu *plaurà veurà*
on els diftongs sonen igualment per tractar-se de *a=e* (vocal neutra)

iu *ciutat*
ou *plourà*, que teòricament hauria de ésser *ou=uu*, però es fa una dissimilació pronunciant una *o* tancada; d'altres pronuncien *plaurà*.

Diftongs amb subjuntiva *i*.

Hi hà quasi bé la serie completa en els tò-nics:

ài èi éi òi ói ui

ói sols existeix en *apòi*, pres del cast.

Els diftongs amb *i* subjuntiva vénen generalment, de paraules d'altres llengües, o de la destrucció d'un hiatus: *aer, aire*; o de la supressió d'una consonant intervocàlica: *hodie, oje, hoi*, en cat. *hui, vui, avui*; *rege, reje, ree, rey*, cast.; *coreu, coriu, cuir*; o de una dislocació d'accent: *regina, re-i-na, rei-na*. Aquest canvi d'accent dóna fenòmens tant curiosos com pretèrits imperfects, amb accent al radical: *vi-de-at, ve-i-a* (cast.), *vèia*.

Diftongs àtons. Són:

ai=ei
oi=ui
ui és decreixent al revés del que passa en cast.

Combinacions creixents. Així com les combinacions vocàliques decreixents són, generalment, monosil·làbiques, les creixents són, generalment, disil·làbiques; així: *fidare, fiar*. En això el cat. se separa bastant de les altres llengües novo-llatines. En fr., it. i cast. hi hà diftongs provinents d'una vocal llatina.

	it.	fr.	cast.
<i>e</i> breu, <i>è</i>	<i>ie</i>	<i>ie</i>	<i>ie</i>
<i>o</i> breu, <i>ò</i>	<i>uo</i>	<i>ue, eu, ö</i>	<i>ue</i>

Quan la segona vocal és accentuada s'ha d'acceptar la pronunciació disil·làbica, així: *clariana, saviesa, juliol, partió, refiar*. S'ha de comptar una excepció per les paraules acabades en *ció*, com *salvació*, on la pronunciació dominant és monosil·làbica, per un efecte de ritme, puix així es fa semblant als altres derivats:

sal-va-ció
sal va-ment
sal-va-dor

Altra excepció és el cas d'ésser la combinació postònica, com en *llantia, ingenua*, pronunciades abans disil·làbiques i ara monosil·làbiques.

Un altre cas d'excepció és el del nexxe *qu* que en llatí (*quantu*) estava format per dues consonants; *qua* forma així una sola sil·laba. Igualment passa amb certs derivats germànics, on la *w* es converteix en *gu*, per ésser pronunciada abans aquella lletra germànica amb sò semblant al que té avui en anglés: *wardan, guardar; warjan, guarir; wirra, guerra*.

== Camisería
i Corbatería

==== Boquería - 32

::: BARCELONA :::

ESPECIALITAT ==
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
==== de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA & **LÁMPARAS**

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: **Plaça de Catalunya, 7**
Magatzems i Obradors: **Consell de Cent, núm. 327**

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per omnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitàries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: **50 cèntims**

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —
Administración: **Calle Cortes, 648 - BARCELONA**

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua **Rubinát - Llorach**